

CRP V5-2135
Prenova Regionalne
razdelitve krajinskih tipov
in izjemnih krajin
v Sloveniji
ter njihova digitalizacija

Drugo vmesno poročilo
Metoda

Ljubljana, julij – september 2022

arrs

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Naslov projekta:

CRP V5-2135: Prenova Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Avtorji:

Mojca Golobič, Nadja Penko Seidl, Tadej Bevk, Tomaž Pipan, Manca Krošelj, Barbara Kostanjšek, Tadeja Ažman, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta

Jelka Hudoklin, Acer Novo mesto, d. o. o.

Avtorji fotografij: Nadja Penko Seidl, Mojca Golobič, Barbara Kostanjšek, Žan Pečelin

Avtorica skic: Tadeja Ažman

Projektni partnerji:

ACER prostorsko načrtovanje, projektiranje in varstvo okolja, Novo mesto, d.o.o., Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Trajanje projekta: 01.10.2021 - 30.09.2024

Vrednost projekta: 200.000,00 €

Financiranje: pogodba št. 2550-21-510027 (MOP), pogodba št. 2330-21-000235 (MKGP), pogodba št. 3340-21-140033 (MK)

Kazalo vsebine

1 UVOD	1
2 PREDLOG METODE	2
2.1 KABINETNA ANALIZA	2
2.1.1 PREVERITEV MEJE KRAJINSKE ENOTE IN RAZDELITVE NA PODENOTE	2
2.1.2 OPIS ENOTE	2
2.1.3 DOLOČITEV KRAJINSKEGA ZNAČAJA	3
2.1.4 IDENTIFIKACIJA PROCESOV IN PRITISKOV	3
2.1.5 VREDNOTENJE KRAJINE	4
2.1.6 CILJI IN USMERITVE	4
2.1.7 POMEMBNE TOČKE OPAZOVANJA	5
2.2 TERENSKI OGLED	5
2.3 VPIS V PREGLEDOVALNIK	6
3 OBRAZEC ZA POPIS KRAJINSKIH ENOT: PRIMER KRANJSKO IN SORŠKO POLJE	7
3.1 PODATKI O POPISU	7
3.2 OPIS LASTNOSTI ENOTE	8
3.2.1 GEOGRAFSKA UMEMSTITEV	8
3.2.2 KRAJINSKE PRVINE	9
3.2.3 KRAJINSKI VZORCI	12
3.2.4 TIP ZNAČAJA KRAJINE	14
3.2.5 OPIS ZNAČAJA ENOTE	14
3.2.6 USTREZNOST ZUNANJIH MEJA ENOTE IN MEJA MED PODENOTAMI	15
3.3 PROCESI IN PRITISKI	16
3.3.1 KOMENTAR	17
3.4 VREDNOTENJE POSAMEZNIH PODENOT	18
3.4.1 MERILA ZA PREPOZNAVNOST: PODENOTA 2.2.3.02 KRANJSKO-ŠENČURSKO POLJE	18
3.4.2 MERILA ZA IZJEMNOST: OBMOČJE ADERGAS	19
3.4.3 MERILA ZA PREPOZNAVNOST: PODENOTA 2.2.3.01 SORŠKO POLJE	20
3.4.4 MERILA ZA IZJEMNOST: OBMOČJE BITNJE	21
3.5 CILJI IN USMERITVE	22
3.5.1 PODENOTA 2.2.3.02 KRANJSKO-ŠENČURSKO POLJE	22
3.5.2 PODENOTA 2.2.3.01 SORŠKO POLJE	23
3.6 DRUGO (KOMENTAR)	24

3.7 POMEMBNE TOČKE OPAZOVANJA	24
3.8 SEZNAM IN OPIS FOTOGRAFIJ	25
4 OPIS KRAJINSKIH PRVIN	27
5 OPIS KRAJINSKIH VZORCEV	32
6 POROČILO Z DELAVNICE	43
6.1 SEZNAM UDELEŽENCEV	43
6.2 UVOD	44
6.3 DISKUSIJA	45
6.4 UGOTOVITVE DELAVNIŠKEGA DELA	45
6.5. PREDSTAVITEV Z DELAVNICE	46

1 Uvod

Poročilo predstavlja rezultate druge faze naloge »Prenova regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin ter njihova digitalizacija«. V prvem poročilu (marec 2022) so bila predstavljena izhodišča prenove, ki jih v nadaljevanju na kratko povzemamo. Vsebina tega poročila pa je predlog metode za posodobitev vsebine in prikaza regionalne razdelitve krajin. S tem izpolnjujemo tudi prvi cilj iz prijave naloge.

Regionalna razdelitev krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998) se od svojega nastanka ni posodabljala, zato je tako vsebinsko kot tudi metodološko potrebna prenove. V številnih pogledih je še vedno zgleden in celovit pregled slovenskih krajin, zato je ustrezno izhodišče za nadgradnjo. Pri prenovi se bomo usmerili predvsem na vsebine, ki: (1) zaradi časovne oddaljenosti niso več povsem ustrezne, (2) so bile z vidika uresničevanja EKK najbolj šibke in (3) so zanje uporabniki predlagali dopolnitve. Te so predvsem:

- (1) **Razmejitev krajinskih enot:** Identifikacija in razmejitev krajinskih podenot (na 4.ravni) je ustrezno izhodišče za prenovo. Ne glede na to pa bo preveritev razmejitve del vsebine prenove (tako desktop kot terenskega dela), pri čemer bomo preverili smiselnost uskladitve z drugimi mejami (npr. zavarovana območja).
- (2) **Vsebina opisa:** vsebine so potrebne prenove predvsem z vidika sprememb, ki so v tem času zaznamovale krajino; pomanjkljivosti (oziroma nejasnosti) ciljev za krajino ter prešibke navezanosti usmeritev na instrumente načrtovanja in upravljanja. **Opis krajin** bo vseboval glavne *značilnosti*, popis *prvin in vzorcev*, opredelitev *značaja* krajinske enote, glavnih *procesov* ter *cilje*; na katere bodo vezane *usmeritve*. Del vsebin bo popisan s pomočjo kontrolnih seznamov, s čimer bomo (a) poenotili izrazoslovje ter strukturo in raven podrobnosti opisov ter (b) omogočili analize, uvajanje tipologije in spremljanje. **Vrednotenje** bo izvedeno po merilih za *prepoznavnost in izjemnost* (na nacionalni ravni): enota bo tako lahko identificirana kot pomembna za prepoznavnost; (praviloma) znotraj nje pa bo lahko tudi identificirana »izjemna krajina«.
- (3) **Izvajanje** (vključitev v načrtovanje, upravljanje in varstvo). To se navezuje tako na vsebino (usmeritve bodo bolj neposredno navezane na instrumente upravljanja in načrtovanja), na prenos v pristojnost nosilca urejanja prostora kakor na **dostopnost** rezultatov (javno dostopni v on-line pregledovalniku).

Na osnovi teh izhodišč je bil pripravljen osnutek metode, ki smo ga na delavnici 23.6.2022 predstavili članom strokovnega panela. Namen delavnice je bilo testiranje kabinetnega dela metodologije za opis in vrednotenje krajinskih enot. Izbranih je bilo 6 testnih enot, za katere je bilo pripravljeno gradivo in obrazec. Udeleženci delavnice so se glede na poznavanje območij razdelili v skupine in v razpravi izpolnili obrazec za posamezno enoto. Izbrana testna območja: Triglavsko predgorje, Kranjsko-Sorško polje, Posavsko-Obstoteljsko gričevje, Ravnina ob Muri, Cerkniško območje ter Slovenska Obala.

V nadaljevanju naloge bo opravljen prvi krog popisa na nekaj podenotah. Po tem bo izvedena interna delavnica, kjer bomo zbrali povratne informacije ter po potrebi dopolnili metodo in pripravili podrobna navodila za popis in zajem fotografskega gradiva, s katerim bomo v čim večji meri poenotili pristop različnih popisovalcev. V zadnjem koraku in deloma vzporedno s popisom bomo izvedli še digitalizacijo krajinskih prvin v izjemnih krajinah.

2 Predlog metode

Izhodiščno območje analize je (obstoječa, določena v Regionalni razdelitvi krajinskih tipov, 1998) krajinska enota. Na osnovi pregledne analize podatkov se določijo osnovne značilnosti in ugotovi pravilnost zarisa meja enote in podenot, večina podrobnejših informacij pa se veže na posamezno podenoto. Predlog metode predvideva delo v dveh delih. V prvem delu je predvidena kabinetna priprava na popis in vrednotenje krajinske enote, v kateri se jo s pomočjo zbranega gradiva opiše in ovrednoti v enotnem obrazcu. Drugi del metode zajema terenski ogled, na katerem se izpolnjeni obrazec preveri in dopolni. V nadaljevanju je po korakih opisan postopek izpolnjevanja obrazca za vsako podenoto; skupaj z metodami in viri podatkov.

2.1 Kabinetna analiza

V tem koraku se opravijo pregled in analize podatkov, ki so zbrani za posamezno krajinsko enoto. Na osnovi ugotovitev se predizpolni obrazec.

2.1.1 Preveritev meje krajinske enote in razdelitve na podenote.

Metoda: pregled in primerjava rezultatov GIS modeliranja ter vizualne analize DOF in DMR.

Viri podatkov:

- Obstoječa meja, meje sosednjih enot,
- Opozorilna karta odstopanj na osnovi vizualne primerjave na DOF-u in DMR-ju,
- Rezultati GIS modeliranja (karta).

Rezultat: predlog morebitnih popravkov mej podenot oziroma podrobnejše preveritve na terenu.

2.1.2 Opis enote

Metoda: dopolnjevanje predizpolnjenega opisa osnovnih geografskih značilnosti (max 200 besed): Prostorska opredelitev (umestitev v krajinsko regijo, navedba mejnih območij z geografskimi imeni) in delitev enote na podenote, umestitev v hidrološko mrežo, naselja (upravna ali večja urbana središča), geološke (prevladujoče geološke podlage) in talne razmere (prevladujoče talne razmere in prsti), lega glede na glavne geografske enote (hribovja, porečja, naselja).

Viri podatkov:

- Regionalna razdelitev krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998),
- Perko, D., & Orožen Adamič, M. (ur.). (2001). Slovenija: pokrajine in ljudje (3. izd.). Mladinska knjiga.
- Osnovna geološka karta Slovenije. Geološki zavod Slovenije. Pregledovalnik: <https://ogk100.geo-zs.si/>
- Statistični podatki: SISTAT

Rezultat: Opis krajinske enote z navedbo podenot (tudi morebitne drugačne predlagane razdelitve). Po potrebi opozorila za dopolnitev na terenu.

2.1.3 Določitev krajinskega značaja

Metoda:

a. Identifikacija krajinskih prvin in vzorcev s pomočjo kontrolnega seznama. Za vsako podenoto se označijo tiste prvine in vzorci, ki so najbolj »krajnotvorni«, torej tisti, ki pomembno prispevajo oz. sooblikujejo značaj krajinske podenote. Možno je dodajanje prvin in vzorcev na seznam. Pri identifikaciji krajinskih prvin je v pomoč kontrolni seznam prvin in vzorcev z definicijami.

b. Opis značaja: značaj krajine se določi in opiše na osnovi zgornjih seznamov ter pregleda kartografskega in drugega dostopnega gradiva. Opis naj bo jedrnat (do 200 besed) in naj povzame ključne prvine in vzorce ter druge krajinske značilnosti, ki tvorijo podobo krajine v podenoti oz. njen značaj. Uvrstitev v tip značaja po kontrolnem seznamu.

Viri podatkov:

- Kontrolni seznam prvin in vzorcev z definicijami (opisi) in primeri (priloga obrazca, tudi v prilogi poročila)
- Seznam tipov značaja krajine (delovno)
- Regionalna razdelitev krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998),
- DOF
- Dodatni razpoložljivi viri o območju (literatura, slikarska dela, monografije, itd.).

Rezultat: seznam (pomembnih) krajinskih prvin in vzorcev v podenoti; opis značaja krajine v podenoti, tip značaja. Opozorila za preveritev na terenu.

2.1.4 Identifikacija procesov in pritiskov

Metoda: ekspertno ugotavljanje sprememb v krajini (vzrokov in posledic) od okrog l. 2000 do danes ter identifikacija (če je možna) trenutnih pritiskov. Identifikacija tipa procesa po kontrolnem seznamu in kratek vsebinski opis njegovih značilnosti.

Viri podatkov:

- Kontrolni seznam Prosesi in pritiski,
- Pregled prostorskih aktov in drugih informacij,

- Analiza spremembe površinskega pokrova (karta),
- DOF stari/novi
- Regionalna razdelitev krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998)

Rezultat: Opis procesov in pritiskov ter identifikacija tipa pritiskov za podenoto. Opozorila za preveritev na terenu.

2.1.5 Vrednotenje krajine

Metoda: ekspertna ocena na osnovi pregleda kartografskega in drugega dostopnega gradiva ter določenih meril.

- a. Prepoznavnost: Vrednoti se pomen (cele) krajinske podenote za prepoznavnost Slovenije ali regije po naslednjih merilih: Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi, Zgodovinski in simbolni pomen, pričevalnost, Identitetna vrednost, Kontinuiteta rabe ter Slikovitost in doživljajska vrednost (podrobnejši opis meril je v obrazcu). Za vsako merilo (v obrazcu) se zapiše, katere prvine in vzorci ali druge značilnosti (npr. vedute, povezave z zgodovinskimi dogodki) prispevajo k izpolnjevanju merila;
- b. Izjemnost: v primeru, da v podenoti obstaja že identificirana izjemna krajina, se opravi njeno vrednotenje te po merilih: Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi, Kontinuiteta rabe, Jasnost in dovršenost krajinske zgradbe, Slikovitost, doživljajska vrednost (podrobnejši opis meril je v obrazcu). Ugotovi se, ali krajina merila (še) izpolnjuje ter zapiše, katere prvine in vzorci ali druge značilnosti (npr. vedute, povezave z zgodovinskimi dogodki) prispevajo k izpolnjevanju meril izjemnosti. Lahko se predlaga novo izjemno krajino z uporabo istih meril; v tem primeru je treba predlagati tudi kratko utemeljitev in njeno zamejitev, ki je praviloma manjša od podenote. Dodajo se ugotovitve o stanju oz. trendih, zlasti če so opazne razlike od prvotne opredelitve do danes.

Viri podatkov:

- Regionalna razdelitev krajinskih tipov (Marušič in sod., 1998),
- Izjemne krajine (Ogrin in sod; 1998),
- Območja ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine (KD – dediščinska kulturna krajina, zgodovinska krajina, naselbinska dediščina in vplivna območja gradov, naselij ipd., krajinski parki, naravne vrednote, ...)
- Območja prepoznavnosti SPRS2004
- Strokovne podlage (krajinske zasnove, podlage za OPN za krajino, izjemne ali druge visoko ovrednotene krajine lokalnega pomena ...)
- Drugi viri (literatura, umetniška dela, zgodovinski viri)

Rezultat: uvrstitev enote med prepoznavne krajine z utemeljitvijo; identifikacija morebitne izjemne krajine s predlogom meje in utemeljitvijo.

2.1.6 Cilji in usmeritve

Metoda: Konkretizacija splošnih ciljev (nabor je v obrazcu) z opisom prvin/vzorcev/drugih značilnosti, ki so pomembni za doseg cilja. Usmeritve se nanašajo na načine za doseganje ciljev v podenoti (vključno z zavarovanjem ali sanacijo posameznih prvin, vzorcev, ohranjanjem vedut itd.). Usmeritve se nanašajo na

ključne krajinske prvine in vzorce in se navedejo v alinejah, kratko in jedrnato. V primeru, da je v podenoti sprejet dokument, ki vsebuje izrecne cilje za krajino, se smiselno uporabi doda tudi te cilje (npr. iz OPN, Načrta upravljanja ZO...).

Viri podatkov:

- Seznam ciljev v obrazcu,
- Sprejeti dokumenti za podenoto ali strokovne podlage (npr. iz OPN, Načrta upravljanja ZO, krajinske zasnove...)
- Ugotovitve iz prejšnjih točk popisa (prvine, vzorci, pritiski, vrednotenje)

Rezultat: navedba ciljev za krajino z umeritvami za njihovo doseganje.

2.1.7 Pomembne točke opazovanja

Metoda: kabinetno se okvirno identificirajo PTO, ki so izhodišče za terenski ogled in fotografiranje enote; dokončno se določijo po preveritvi na terenu. Posebej se identificira PTO, ki bi jo vključili v spremljanje sprememb krajine.

Viri podatkov:

- Karta enote
- DOF

Rezultat: oznaka PTO v podenoti.

2.2 Terenski ogled

Terenski ogled vključuje pregled in zabeležko vseh pomembnih prvin, vzorcev in drugih značilnosti, ki so bile kabinetno identificirane; način dojetja prostora (zaokroženost/zamejenost itd.), preveritev identificiranih sprememb v zadnjih 20 -25 letih, degradacije, vitalnost, opuščanje, itd., preveritev PTO (vključno s predlogom PTO, ki bi jo vključili v spremljanje stanja krajine). Za dojetje krajine in njenega značaja so pomembni panoramski in tudi bližnji pogledi. Priporočljivo je, da se ogleda udeležita dva strokovnjaka, od katerih vsaj eden območje dobro pozna.

Viri podatkov:

- Obrazec, izpolnjen v kabinetnem delu
- Vsi relevantni kartografski podatki (print ali tablica)
- Ogled
- Fotografije

Rezultat: dopolnjen obrazec za popis podenote s fotografskim gradivom.

2.3 Vpis v pregledovalnik

Če se je vpis izvajal sproti, je treba preveriti, ali je vpis popoln (vključno s spremembo meje, če je predlagana); sicer se vnesejo vsi podatki iz desktop in terenskega dela ter doda fotografsko gradivo.

3 Obrazec za popis krajinskih enot: primer Kranjsko in Sorško polje

3.1 Podatki o popisu

Skupina popisovalcev	Tadeja Ažman, Tadej Bevk, Adam Gabrič, Mojca Golobič, Jelka Hudoklin, Barbara Kostanjšek, Lise Noirez, Nadja Penko Seidl, Tomaž Pipan, Nina Uršič
Datum popisa	5. in 7. 7. 2022
Ime enote popisa	Kranjsko in Sorško polje
Šifra enote popisa	2.2.3

3.2 Opis lastnosti enote

3.2.1 Geografska umestitev

Po potrebi dopolnite opis. Maksimalno 200 besed. Vsebina:

- Prostorska umestitev (umestitev v krajinsko regijo, navedba mejnih območij z geografskimi imeni) in delitev enote na osnovna območja oz. podenote
- Umestitev v hidrološko mrežo, povodja
- Naselja (upravna ali večja urbana središča)
- Geološke (prevladujoče geološke podlage) in talne razmere (prevladujoče talne razmere in prsti)
- Lega glede na glavne geografske enote

2.2.3. Kranjsko in Sorško polje

Območje spada v predalpski prostor in obsega srednji del Ljubljanske kotline med Kranjem, Škofjo Loko, Medvodami, Vodiciami in Cerkljami na Gorenjskem, ki poleg Šenčurja predstavljajo glavna urbana središča enote. Na V ga obkrožata Škofjeloško in Polhograjsko hribovje, na Z pa gričevnato vznožje Kamniško-Savinjskih Alp. Na S enota sega do izteka gričevnatega reliefa Udinega boršta, Velike gmajne in Brda, na J pa se končuje s sestojem osamelcev (Smledniški hrib – Repenski hrib – Koseški hrib) pred Ljubljano.

Enota je po obstoječi regionalizaciji razdeljena na dve ravninski podenoti – Sorško polje in Kranjsko-Šenčursko polje, ki ju deli reka Sava. Poleg Save, sta območje dodatno izoblikovali še reki Kokra in Sora.

Poselitev je zgoščena ob robovih obeh polj ter ob strugah vseh 3 rek.

Geološka sestava območja je poenotena. Sestavljajo ga prodno-peščeni zasipi apnenca in dolomita, ki se na Z in V obrobju spremeni v območje konglomerata. Na rečnih nanosih se je razvila rodovitna rjava prst, ki je primerna za poljedelstvo.

3.2.2 Krajinske prvine

Za vsako krajinsko podenoto, ki jo navedemo v posameznem stolpcu, **označimo z golj tiste krajinske prvine, ki prispevajo k značaju krajine oz. so ključne za njeno prepoznavnost.** Priporočamo, da se označi do 5 (maksimalno 7) krajinskih prvin, ki so kasneje tudi vključene v opis značaja krajine. Opis krajinskih prvin je v [Poglavju 3.](#)

Krajinske prvine	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
GEOMORFOLOŠKE IN RELIEFNE PRVINE		
vrhovi		
grebeni		
skalnate stene in pečine (tudi kraški rob)		
podi		
skalni pomoli		
melišča		
morene		
balvani in skalni osamelci		
grbinasti travniki		
rečna korita in kanjoni		X
brzice, pragovi		
požiralniki in bruhalniki (tudi estavele)		
prodišča in sipine		
rečne terase - ježe		
vršaji		
osamelci (na kraških poljih)		
posebni geomorfološki pojavi: igle, okna		
škraplje, žlebiči in drugi kraški pojavi		
koliševke		
vrtače - kraške kotanje		
brezna (tudi ledenice)		
površinska skalovitost		
suhozidi		
podprte terase		
obdelovalne terase		
protipoplavni nasipi		
klifi		
krnice		
globeli		
soteske		
prevali		

Krajske prvine	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
hrbti		
suhe struge		
VEGETACIJSKE PRVINE		
obvodna vegetacija		X
živice - mejice		
drevoredi		
omejki (robovi njiv)		
protivetrni nasadi		
posamezna drevesa	X	X
trstičja		
visokodebelni sadovnjaki		
skupine dreves in grmovnic		
zaplata gozda	X	X
park/parkovni nasad/parkovni kompleks		
steljniki		
mokrotni travniki		
VODNE PRVINE		
hudourniki		
vodotoki	X	X
reke ponikalnice		
mrtvice		
mliščice		
elektroenergetski in razbremenilni kanali		
melioracijski jarki		
slapovi		
izviri in ponori		
manjša vodna zajetja (izvirov)		
kali, lokve		
povirna mokrišča		
jezera		
akumulacijska jezera	X	X
presihajoča jezera		
opuščene (ojezerjene) gramoznice		
visoka barja		
nizka barja		

Krajinske prvine	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
ledeniki		
bajerji, ribniki		
morje		
solinska polja		
mlake		
GRAJENE PRVINE		
kozolci (in ostale strukture za sušenje sena)	X	X
staje		
planšarski stanovi		
skednji in ostali gospodarski objekti izven naselij		
čebelnjaki		
mlini in žage		
posamezne kmetije ali stanovanjske hiše		
solinarske hišice		
kapelice in kužna znamenja, razpela	X	
cerkve, zvoniki	X	X
gradovi in utrdbe	X	
(vidni) arheološki ostanki		
ostanki vojne in meje (bunkerji, jarki)		
klavže		
spomeniki (spominska obeležja)		
hrami, zidanice, kleti		
rastlinjaki		
pokopališča		
gospodarske cone	X	X
drugi objekti velikega merila v krajini (sončne elektrarne, vetrne elektrarne)		X
naselja	X	X
infrastrukturni koridorji (ceste, daljnovodi)	X	X

3.2.3 Krajski vzorci

Za vsako krajinsko podenoto, ki je navedena v posameznem stolpcu, označimo tiste vzorce, ki jih prepoznamo v podenoti. Možno je dodati vzorce, ki so specifični/značilni za posamezno (pod)enoto, a jih ni v seznamu. Opisi vzorcev s primeri (fotografije, skice) so v [Poglavju 4](#).

Krajinska podenota (številka in ime)	Regija, kjer se vzorec pojavlja (primer)	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
VISOKOGORJE			
skalnat visokogorski svet	Alpska (Triglav, Mangart)		
HRIBOVJE IN SREDOGORJE			
travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu	predalpska, kraška, primorska (Kobariški Stol, Vremščica)		
planine	Alpska, predalpska (Velika planina, planina Zajamniki)		
gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu	alpska, predalpska, kraška, primorska (Kočevski Rog, Javorniki, Pohorje, Polhograjski dolomiti)		
gozdnate planote	Alpska, predalpska (Pokljuka, Jelovica, Mežakla)		
planote v mozaični kmetijski rabi	Predalpska, kraška (Vojsko, Nanos)		
celki	Alpska, predalpska (Škofjeloško hribovje, Baška grapa, Zg. Savinjska dolina, Koroška...)		
smučišča	Alpska, predalpska (Golte, Rogla, Vogel)		
območja z ostanki iz obdobja 1. in 2. svetovne vojne ali starejše naselitve	alpska, predalpska, kraška, primorska (Posočje, območje ob Rapalski meji, Kočevsko)		
DOLINE (V HRIBOVJU IN GRIČEVJU)			
ozke rečne doline obdane s strnjanim gozdom	Alpska, predalpska (Logarska dolina, Vrata, Kot, Tamar)		
ledeniške doline z mozaično kmetijsko rabo	Alpska (Bohinj)		
RAVNINE			
ravninska obvodna krajina s poplavnimi gozdovi, rečnimi rokavi in el. kanali	Subpanonska (območje ob Savi, Dravi, Sotli, Muri)		
ravninska njivska krajina	Predalpska, subpanonska (Dravsko, Mursko polje, Savinjska dolina, Krško-Brežiška kotlina)		
členjena, mozaična ravninska kmetijska krajina	Predalpska, subpanonska (Kranjsko in Sorško polje, Ljubljansko barje)	X	X
GRIČEVJE			

Krajinska podenota (številka in ime)	Regija, kjer se vzorec pojavlja (primer)	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
mozaična gričevnata krajina s trajnimi nasadi (predvsem vinogradi), gozdom in travinjem	Subpanonska, kraška, primorska (Jeruzalem, Slovenske Gorice, Goričko, Bizeljsko, Goriška Brda, Šavrini, Vipavski griči)		
RAZGIBANO KRAŠKO POVRŠJE Z VMESNIMI URAVNAVAMI			
mozaična kmetijska krajina na valovitem terenu	Kraška, primorska (Kras, Zgornja Pivka)		
kraške gmajne	Kraška, primorska (Divaški kras)		
mozaična krajina kraških polj in presihajočih jezer	Kraška (Planinsko polje, Cerkniško jezero)		
MORJE IN OBALA			
morje	primorska		
strma obala s klifi	primorska (Strunjanski klif)		
grajena in poseljena obala	primorska (obalna mesta)		
soline	primorska (Strunjanske soline, Sečoveljske soline)		
OSTALO			
(sub)urbanizirana območja			X
letališče		X	

3.2.4 Tip značaja krajine

Za vsako podenoto označite, kateri tip značaja krajine se v njej pojavlja.

Tip značaja krajine	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
Hribovite gozdnate krajine		
Ravninske gozdnate krajine		
Mozaične kmetijske krajine		
Mozaične gozdnate krajine		
Intenzivne kmetijske krajine	X	X
Gorate krajine brez vegetacije		
Grajene krajine		X
Barjanske in vodnate krajine		

3.2.5 Opis značaja enote

Maksimalno 200 besed. Opis značaja enote naj vsebuje:

- Opis strukturnih in krajinotvornih značilnosti: relief + površinski pokrov + raba + prvine v vlogi ploskve, volumnov, linij, dominant, vozlišč
- Odprtost prostora, orientacijo in poglede

<p>Na levem bregu Save (Kranjsko-Šenčursko polje) prevladuje intenzivna ravninska kmetijska krajina z obsežnimi ravninskimi gozdovi in mrežno razporejenimi gručastimi naselji, ki jih poudarjajo cerkveni zvoniki. Prostor je odprt in brez izrazitih smeri, proti severu jasno omejen z izrazitim reliefnim robom in na zahodu z reko Savo, ki pa zaradi ravnine ne deluje kot izrazit rob. Njegov značaj določa tudi letališče.</p> <p>Na desnem bregu Save (Sorško polje) prav tako označuje intenzivna ravninska kmetijska krajina z ravninskimi gozdovi. Obcestne vasi spremlja značilna zemljiška razdelitev na sklenjene proge, ki nakazuje smer v prostoru, vendar je ta zaradi ravninskega reliefa manj opazna. Vasi so, za razliko od mrežne razporeditve na Kranjsko-Šenčurskem polju, skoncentrirane na robovih podenote (na zahodu ob vznožju Škofjeloškega hribovja in na vzhodu ob Savi. Na severu značaj krajine opredeljuje urbanizirano območje Kranja, območje prečka tudi daljnovod, ki je zelo opazna struktura v prostoru.</p> <p>Kljub posameznim razlikam krajina izkazuje podoben značaj, kar je razvidno tudi iz popisa krajinskih vzorcev in prvin, zato predlagamo združitvev podenot v enoto Kranjsko – Sorško polje.</p>

3.2.6 Ustreznost zunanjih meja enote in meja med podenotami

Preverjanje ustreznosti zunanjih in notranjih meja enote:

- ali je meja ustrezno zarisana/določena; če ni,
 - ali je problem zarisa meje v natančnosti (na zemljevidu se predlaga popravek meje), oz.
 - ali je posamezen predel uvrščen v eno (pod)enoto, a z vidika geografskih in krajinskih značilnosti spada v drugo (pod)enoto.
- Kratek opis predlaganih sprememb (maksimalno 150 besed) in zaris predloga nove meje na karto.*

Predlagamo, da se meje na novo zariše:

Zaradi večje natančnosti: dosedanje meje so bile zarisane na zemljevidih v manjšem merilu in so nenatančne.

Zaradi značaja prostora: npr. trenutna S meja Kranjsko-Šenčurskega polja ne poteka ob vznožju reliefnega roba, niti po grebenu prve vzpetine, pač pa po pobočju. Predlagamo da se meja enote premakne na vznožje, saj ima tako celotna enota homogen značaj, za katerega lahko predpišemo usmeritve. Kulisa gora na S nedvomno prispeva k značaju in podobi te enote, vendar se uvršča v drugo enoto (1.3.1 Zahodne Kamniško Savinjske Alpe). Na S razmislimo o premiku meje proti Naklem. Na Z preverimo mejo v smeri proti Škofji Loki.

Razdelitev enote na podenoti:

Enota je v obstoječi regionalizaciji razdeljena na dve podenoti, vendar po pregledu virov in terenskem ogledu predlagamo, da jo v nadaljevanju obravnavamo kot eno enoto. Razlogi za to so razvidni iz celotnega obrazca, ki kot vzorčni primer, ostaja izpolnjen za posamezni podenoti. Krajinske prvine, značilnosti, kakor tudi tip značaja krajine se v obeh enotah bolj kot ne ponavljajo, kar so glavni argumenti za združitev podenot. Podobno je s procesi in pritiski, ki so evidentirani v nadaljevanju.

3.3 Procesi in pritiski

Kratka obrazložitev procesov in pritiskov, ki se pojavljajo v enoti oz. podenotah. Če se posamezen proces/pritisk pojavlja le v nekaterih podenotah, napišite v katerih.

Proces/pritisk	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
URBANI / INFRASTRUKTURNI RAZVOJ		
Urbani razvoj (razpršena poselitev, gradnja nakupovalnih centrov, poslovnih con, razpršena gradnja, spreminjanje/pozidava robov naselij, sprememba tipologija gradnje in morfologije naselij)	X: industrijske cone, širjenje naselij (OK)	X: suburbanizacija – Kranj, Škofja Loka
Razvoj turizma (kampi, glampingi, hoteli – predvsem izven območij naseli; golf igrišča, smučišča; prireditve, množični obiski v naravnem okolju)		
Gradnja prometne in energetske infrastrukture (ceste, železnice, letališča, logistični terminali, vetrne in sončne elektrarne, daljnovodi, kablovodi itd.)	X: obvoznica, letališče	
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE KMETIJSTVA		
Intenziviranje kmetijstva (sprememba kategorije površinskega pokrova, npr. travnik – njiva; pašnik - travnik)		
Širitev obdelovalnih površin (predvsem na račun opuščanih in zaraščajočih zemljišč ter gozda)		
Povečanje/konsolidacija velikosti parcel (komasacij, sprememba parcelne strukture in zmanjševanje mozaičnosti površinskega pokrova)		
Odstranitev krajinskih prv (osamelih dreves, gruč in živic ter skal na površju, zasipanje vrtač..)		
Gradnja kmetijskih objektov (v odprti krajini, npr. hlevi, skladišča, rastlinjaki, čebelnjaki)		X: na robu naselij
ŠIRITEV/INTENZIFIKACIJA/POSODABLJANJE GOZDARSTVA		
Pogozdovanje/nasadi (nasadi hitrorastočih drevesnih vrst)		
Intenziviranje gozdne proizvodnje (obsežnejši poseki gozda, skladišča lesa)		
PRIDOBIVANJE/RABA VIROV		

Proces/pritisk	2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje	2.2.3.01 Sorško polje
Pridobivanje gradbenega materiala in mineralov (površinski kopi - kamnolomi, gramoznice)		
Izgradnja vodne infrastrukture (akumulacije na vodotokih, energetski in visokovodni nasipi, zajetja za pitno vodo in namakanje ter zasneževanje)		
OPUSTITEV/EKSTENZIFIKACIJA RABE		
Opuščanje zemljišč (npr. travnik – zemljišče v zaraščanju – gozd)	X: zatavljanje – v manjšem obsegu	
Ekstenzifikacija kmetijske pridelave (npr. njiva – travnik, travnik - pašnik)		
DEJAVNOSTI OHRANJANJA NARAVE/DEDIŠČINE		
Aktivne oblike revitalizacije (ekstenzivna, ohranjanju narave prilagojena raba, npr. Goričko, Cerkniško jezero, Ljubljansko barje)		
Vzpostavljanje učnih/interpretacijskih poti, centrov in opazovalnic		
OSTALO		

3.3.1 Komentar

Splošni komentar procesov in pritiskov, ki jih lahko zaznamo v enoti oz. podenotah – npr. tudi kakšen je učinek kombinacije posameznih procesov/pritiskov, kako se to odraža v krajini, njenem značaju, prepoznavnosti, itd.

Kranjsko-Šenčursko polje: krajina ohranja svoj značaj in prepoznavne značilnosti. V prostoru ni opaznega izrazitega širjenja naselij, izjema so industrijske cone, ki so bile zgrajene v tem območju.

Sorško polje: ohranjena je značilna parcelna struktura, prepoznavna za to območje (npr. Bitnje, Jama), vendar naselja zaradi širjenja izgubljajo svoj značaj oz. prepoznavnost.

V celotni enoti je opaziti propadajoče kozolce, ki niso več v rabi.

3.4 Vrednotenje posameznih podenot

3.4.1 Merila za prepoznavnost: podenota 2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje

Merilo	Izpolnjuje (N, R, 0)	Utemeljitev (prvine, vzorci, opis):
Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi Tehnologije rabe naravnih virov in grajene strukture se prilagajajo naravnim razmeram. Pri funkcijskih ali oblikovnih rešitvah ter rabi materialov se vzpostavlja odnos do naravne zgradbe reliefa, podnebja, naravnih prvin in procesov.	0	
Zgodovinski in simbolni pomen, pričevalnost Krajina je nosilka simbolnih vrednosti zaradi zgodovinskih ali drugih pomembnih dogodkov, oseb, mitov, umetniških del, tehniške dediščine (npr. območje soške fronte, klavže).	0	
Identitetna vrednost Z območjem se poistoveti večina državljanov (npr. Planica, Bled na nacionalni ravni) oz. večina ljudi iz regije, če gre za regionalno raven.	0	
Kontinuiteta rabe Za območje je značilen način bivanja, pridelovanja hrane skozi daljše obdobje (npr. planšarije, poljska razdelitev – kolonizacija)	0	
Slikovitost, doživljajska vrednost Krajinske značilnosti in prvine zaradi barv, oblik, velikosti, kompozicije, vonja, zvoka, občutenja v opazovalcu zbudajo estetsko ugodje. Značilnosti imajo lahko sezonske lastnosti, lahko so zaznavne z vsemi čutili.	0	

N – krajina izpolnjuje merilo na nacionalni ravni, R – krajina izpolnjuje merilo na regionalni ravni, 0 – krajina ne izpolnjuje meril za prepoznavnost

3.4.2 Merila za izjemnost: območje Adergas

Znotraj posamezne podenote določimo manjša območja, za katera preverite, ali izpolnjujejo merila za uvrstitev med izjemne krajine.

Merilo	Izpolnjuje / ne izpolnjuje	Utemeljitev (prvine, vzorci, opis):
<p>Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi</p> <p>Tehnologije rabe naravnih virov in grajene strukture se prilagajajo naravnim razmeram. Pri funkcijskih ali oblikovnih rešitvah ter rabi materialov se vzpostavlja odnos do naravne zgradbe reliefa, podnebja, naravnih prvin in procesov.</p>	Ne izpolnjuje	
<p>Kontinuiteta rabe</p> <p>Za območje je značilen način bivanja, pridelovanja hrane skozi daljše obdobje (npr. planšarije, poljska razdelitev – kolonizacija)</p>	Ne izpolnjuje	
<p>Jasnost in dovršenost krajinske zgradbe</p> <p>Krajinska zgradba je izražena v jasni in prepoznavni obliki in jo je možno zaznati z dostopnih gledišč. V krajinski sliki se zaznava kompleksen sistem značilnosti in prvin, ki so s povezane v dovršeno ali izvirno krajinsko zgradbo, za katero sta značilna tako pestrost kot prostorski red. Krajina je izstopajoč predstavnik med območji s podobnimi značilnostmi ALI poseben ali redek pojav.</p>	Ne izpolnjuje	
<p>Slikovitost, doživljajska vrednost</p> <p>Krajinske značilnosti in prvine zaradi barv, oblik, velikosti, kompozicije, vonja, zvoka, občutenja v opazovalcu zbuja estetsko ugodje. Značilnosti imajo lahko sezonske lastnosti, lahko so zaznavne z vsemi čutili.</p>	Ne izpolnjuje	

3.4.3 Merila za prepoznavnost: podenota 2.2.3.01 Sorško polje

Merilo	Izpolnjuje (N, R, 0)	Utemeljitev (prvine, vzorci, opis):
Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi Tehnologije rabe naravnih virov in grajene strukture se prilagajajo naravnim razmeram. Pri funkcijskih ali oblikovnih rešitvah ter rabi materialov se vzpostavlja odnos do naravne zgradbe reliefa, podnebja, naravnih prvin in procesov.	0	
Zgodovinski in simbolni pomen, pričevalnost Krajina je nosilka simbolnih vrednosti zaradi zgodovinskih ali drugih pomembnih dogodkov, oseb, mitov, umetniških del, tehniške dediščine (npr. območje soške fronte, klavže).	0	
Identitetna vrednost Z območjem se poistoveti večina državljanov (npr. Planica, Bled na nacionalni ravni) oz. večina ljudi iz regije, če gre za regionalno raven.	0	
Kontinuiteta rabe Za območje je značilen način bivanja, pridelovanja hrane skozi daljše obdobje (npr. planšarije, poljska razdelitev – kolonizacija)	N	Mestoma ohranjen sistem poljske razdelitve (kolonizacija - Bitnje) in dokaj dobro ohranjen poselitveni vzorec.
Slikovitost, doživljajska vrednost Krajinske značilnosti in prvine zaradi barv, oblik, velikosti, kompozicije, vonja, zvoka, občutenja v opazovalcu zbujejo estetsko ugodje. Značilnosti imajo lahko sezonske lastnosti, lahko so zaznavne z vsemi čutili.	0	

N – krajina izpolnjuje merilo na nacionalni ravni, R – krajina izpolnjuje merilo na regionalni ravni, 0 – krajina ne izpolnjuje meril za prepoznavnost

3.4.4 Merila za izjemnost: območje Bitnje

Znotraj posamezne podenote določimo manjša območja, za katera preverite, ali izpolnjujejo merila za uvrstitev med izjemne krajine.

Merilo	Izpolnjuje / ne izpolnjuje	Utemeljitev (prvine, vzorci, opis):
<p>Usklajenost rabe in ustvarjenih prvin z naravnimi</p> <p>Tehnologije rabe naravnih virov in grajene strukture se prilagajajo naravnim razmeram. Pri funkcijskih ali oblikovnih rešitvah ter rabi materialov se vzpostavlja odnos do naravne zgradbe reliefa, podnebja, naravnih prvin in procesov.</p>	Ne izpolnjuje	
<p>Kontinuiteta rabe</p> <p>Za območje je značilen način bivanja, pridelovanja hrane skozi daljše obdobje (npr. planšarije, poljska razdelitev – kolonizacija)</p>	Delno izpolnjuje	Vzorec zemljiške razdelitve na sklenjene proge, kolonizacija
<p>Jasnost in dovršenost krajinske zgradbe</p> <p>Krajinska zgradba je izražena v jasni in prepoznavni obliki in jo je možno zaznati z dostopnih gledišč. V krajinski sliki se zaznava kompleksen sistem značilnosti in prvin, ki so s povezane v dovršeno ali izvirno krajinsko zgradbo, za katero sta značilna tako pestrost kot prostorski red. Krajina je izstopajoč predstavnik med območji s podobnimi značilnostmi ALI poseben ali redek pojav.</p>	Ne izpolnjuje	
<p>Slikovitost, doživljajska vrednost</p> <p>Krajinske značilnosti in prvine zaradi barv, oblik, velikosti, kompozicije, vonja, zvoka, občutenja v opazovalcu zbudajo estetsko ugodje. Značilnosti imajo lahko sezonske lastnosti, lahko so zaznavne z vsemi čutili.</p>	Ne izpolnjuje	

3.5 Cilji in usmeritve

3.5.1 Podenota 2.2.3.02 Kranjsko-Šenčursko polje

Nacionalni cilji in opis kaj je pomembnega za doseganje tega cilja in kako ga izboljšati

Cilji so povzeti iz ZUreP-3. Prvi cilj se nanaša na PODOBO (obliko) krajine, drugi na POMEN (vsebino), ki ga ima krajina za družbo in tretji na FUNKCIJE, ki jih krajina opravlja.

Cilj	Prvine/vzorci/vidiki, ki prispevajo k cilju	Kako izboljšati doseganje ciljev v podenoti?
Vzpostavljanje in ohranjanje s strukturne urejenosti krajine (harmoničnosti), privlačnih delov krajine in značilnih vedut	Gozdne zaplate Robovi naselij	Ohraniti strnjeno zaplat Ohranjati kompaktnost in gručasto strukturo naselij
Ustvarjanje in ohranjanje prepoznavnih značilnosti krajine (prvine, vzorci, območja) in kulturne identitete prostora	Kozolci Zvoniki – dominante Posamezna drevesa	
Ustvarjanje in ohranjanje kakovostnih življenjskih razmer v mestih, naseljih in drugih območjih ter večfunkcionalnosti in dostopnosti	Gozdne zaplate	Ohraniti uravnoteženo razmerje med poselitvijo, kmetijskimi površinami in naravno ohranjenimi območji

Dodatni cilji, doseganje, izboljšanje

Navedite morebitne druge cilje, za katere menite da so relevantni.

Drugi cilji (navesti vir)	Prvine/vzorci/vidiki, ki prispevajo k cilju	Kako izboljšati doseganje ciljev v podenoti?

3.5.2 Podenota 2.2.3.01 Sorško polje

Nacionalni cilji in opis kaj je pomembnega za doseganje tega cilja in kako ga izboljšati

Cilji so povzeti iz ZUreP-3. Prvi cilj se nanaša na PODOBO (obliko) krajine, drugi na POMEN (vsebino), ki ga ima krajina za družbo in tretji na FUNKCIJE, ki jih krajina opravlja.

Cilj	Prvine/vzorci/vidiki, ki prispevajo k cilju	Kako izboljšati doseganje ciljev v podenoti?
Vzpostavljanje in ohranjanje strukturne urejenosti krajine (harmoničnosti), privlačnih delov krajine in značilnih vedut	Gozdne zaplate Robovi naselij Parcelacija	Ohraniti strnjeno zaplat Preprečiti nadaljnja razvrednotenja (npr. Bitnje, gradnja V od ceste) Ohraniti strukturo parcel, smeri
Ustvarjanje in ohranjanje prepoznavnih značilnosti krajine (prvine, vzorci, območja) in kulturne identitete prostora	Kozolci Zvoniki – dominante Posamezna drevesa	
Ustvarjanje in ohranjanje kakovostnih življenjskih razmer v mestih, naseljih in drugih območjih ter večfunkcionalnosti in dostopnosti	Gozdne zaplate	Ohraniti uravnoteženo razmerje med poselitvijo, kmetijskimi površinami in naravno ohranjenimi območji

Dodatni cilji, doseganje, izboljšanje

Navedite morebitne druge cilje, za katere menite da so relevantni.

Drugi cilji (navesti vir)	Prvine/vzorci/vidiki, ki prispevajo k cilju	Kako izboljšati doseganje ciljev v podenoti?

3.6 Drugo (komentar)

Zapišite morebitna dodatna opažanja, za katera menite, da ne sodijo v nobeno od zgornjih kategorij, so pa pomembna za opis enote.

Adergas in Bitnje (na seznamu izjemnih krajin, na novo ovrednotiti).

Adergas

»Izjemno krajino travniškega sveta z drevesi in živicami ob potoku Lebrant, z Dvorjanskim hribom in vasjo Trata s cerkvijo sv. Marjete, nadgrajuje ambient samostana dominikank Velesovo v zatrepu doline s kuliso gora v ozadju,« (<http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=29193>)

Krajina ima sicer visoko prizoriščno vrednost, vendar predlagamo, da se jo izbriše s seznama izjemnih krajin, saj gre zgolj za objekt (cerkev in samostan) ter veduto na ta objekt.

Bitnje

»Izjemna krajina je reliktni ostanek freizinške kolonizacije. Od stegnjenih domačij, postavljenih prečno na komunikacijo teče v polje trakasta parcelacija s sadovnjaki, večinoma stegnjenimi kozolci, sakralnimi objekti in posameznimi drevesi,« (<http://giskd2s.situla.org/rkd/Opis.asp?Esd=683>)

Krajina ima ohranjene nekatere elemente izjemnosti, vendar je v veliki meri razvrednotena (poselitev).

3.7 Pomembne točke opazovanja

Pomembne točke opazovanja, skupaj s smerjo opazovanja, označite na karti. Pomembne točke opazovanja so tiste, s katerih je možen pogled na ključne značilnosti, ki opredeljujejo podenoto, in s katerih je možno spremljati razvoj krajine (monitoring).

Ravne

Šmarjetna gora

Sv. Jošt

3.8 Seznam in opis fotografij

Poimenujte posamezno fotografijo in jo na kratko opišite. Pri poimenovanju zapišite katero območje je na fotografiji in od kje (lokacija) je fotografija posneta (npr. Bohinjsko jezero z Vodnikovega razglednika) ali smer pogleda (npr. pogled na Planinsko polje proti zahodu). Pri opisu fotografije naštejite krajinske vzorce, krajinske značilnosti in krajinske prvine, ki so razvidne s fotografije.

Naziv fotografije	Opis fotografije
1 Pogled na Kranjsko-Šenčursko polje z Raven	Ravnina, kmetijska zemljišča, gozdne zaplate, gručasta naselja
2 Pogled na Sorško polje s Sv. Jošta	Ravnina, kmetijska zemljišča, daljnovod, cerkev
3 Značilni kozolec na Sorškem polju	Ravnina, kmetijska zemljišča, kozolec
4 Daljnovod na Sorškem polju	Ravnina, daljnovod

1

2

3

4

4 Opis krajinskih prvin

Ime prvine	Merila za identifikacijo
GEOMORFOLOŠKE IN RELIEFNE PRVINE	
vrhovi	Najvišji del vzpetine, lahko je oblike zoba, špika, stožčast, kopast
grebeni	Stik dveh strmih/stenskih pobočij, viden na DMV in topografskih kartah
skalnate stene in pečine (tudi kraški rob)	Neporaščena skalna pobočja z nagibom višjim od 70 stopinj, vidna na DOF
podí	Razsežen, uravnan apnenčast svet v visokogorju, lahko nagnjen, zelo razčlenjen s kraškimi pojavi
skalni pomoli	Skalna uravnava, ki štrli iz pobočja ali grebena
melišča	Nasipališča ob vznožjih skalnih sten ali strmih pobočij. So neporasla in z nakloni 25° do 40°. Vidna na DOF
morene	Grebeni odloženih kamnin zaradi delovanja ledenika, navadno v obliki "bankin"
balvani in skalni osamelci	Skala višja od 1,5 m in tlorisno površino vsaj 4 m ²
grbinasti travniki	Grbe višine od 0,3 do 1,5 m in z medsebojno oddaljenostjo 2 do 3 m
rečna korita in kanjoni	DOF posnetki: zanesljivost odvisna od smeri soteske - ob prevelikemosenčenju nezanesljivo. Topografske karte: razmik med plastnicami, linijske oznake "grabljice" (E) za korita, DMV: jasno razpoznavne, zaznana korita širša od 5 m
brzice, pragovi	Območja plitve, hitro tekoče vode z vidnimi skalami in (lehnjakovimi) pragovi
požiralniki in bruhalniki (tudi es tavele)	Odprtina kraškega nastanka, brezna s premerom vsaj 1 m ²
prodišča in sipine	Večja površina naplavljenega proda (ob vodotoku) in nasutega peska
rečne terase - ježe	Stopničaste uravnave ob rekah
vršaji	Pahljači podoben nanos, ki ga naredi reka, potok ob izstopu iz ozkih stranskih dolin v širšo glavno dolino
osamelci (na kraških poljih)	Vzpetine, ki se dvigajo iz sicer ravnega površja in niso del nobenega hribovja
posebni geomorfološki pojavi: igle, okna	Skalne tvorbe v pobočjih (igle - zašiljene skalne gmote, okna - luknje v pobočjih)
škraplje, žlebiči in drugi kraški pojavi	Globoke podolgovate vdolbine v apnenčasti površini, nastale zaradi kemičnega delovanja vode
koliševke	Udome vrtače; porasle so lahko z drevjem, več 10 m široke in globoke kotanje na krasu (prepadna območja in vidno dno)

Ime prvine	Merila za identifikacijo
vrtače - kraške kotanje	Korozijske vrtače do 10 m globoke in do 50 m široke; uvala večja od vrtače in manjša od kraškega polja z značilnim neravnim dnom iz več vrtač. Kotanje razvidne iz DOF posnetkov, topografske karte: simbol kroga in znak "-", DMR: konkavne površine, celice obarvane z modro
brezna (tudi ledenice)	Podzemna jama s strmimi vhodnimi stenami
površinska skalovitost	Izraziti izdanki apnenca različnih višin in površin, v obliki skal štrlečih iz tal ali kamenja, ki ga je možno pobirati
suhozidi	Suhozid mora biti najmanj 5 m dolg in 0,5 m visok ter prosto stoječ. V primeru, da je suhozid v obliki podpornega/opornega zidu, se ga upošteva kot teraso. Podatkovni sloj suhozidov MKGP
podprte terase	Podprte terase: Višina teras je največkrat med 1– 1,5 m, zelo redko so višje.
obdelovalne terase	Nepodprte terase: Višina med terasami je največkrat 1–2 m. Možen razmeroma zanesljiv zajem iz DMV in ortofoto posnetkov.
protipoplavni nasipi	Zemeljski nasip ob vodotoku ali stoječih vodah, višji od 2m, viden na DMV
klifi	Prepadne stene na obali, nastale zaradi abrazije
krnice	S treh strani amfiteatralno zaprte kotanje pod visokimi in strmimi pobočji, okrogli skledi podobne kotline pod vrhovi gora, na eni strani odprte proti dolini
globeli	Manjše, globlje vdolbine na valovitem terenu
soteske	DOF posnetki: zanesljivost odvisna od smeri soteske - ob prevelikem osenčenju nezanesljivo. Topografske karte: razmik med plastnicami, linijske oznake "grabljice" (E) za korita, DMV: jasno razpoznavne, zaznana korita širša od 5 m
prevali	Močno znižan del v grebenu, ki zložno prehaja z ene strani grebena na drugo in omogoča prehod
hrbti	Zaobljene gorske vzpetine podolgovate oblike z bolj položnimi, navadno poraščenimi pobočji
suhe struge	Struge, po katerih teče vodotok občasno ali sploh ne več, pojavljajo se na zakraselih območjih ali kot struge hudournikov
VEGETACIJSKE PRVINE	
obvodna vegetacija	Lesnata in zelnata vegetacija v razdalji do 10 m od vodnega telesa. Zamočvirjene površine z zelnato vegetacijo (trstičje, rogozovje) so lahko oddaljene več kot 10 m od vodnega telesa
živice - mejice	Linearne strukture drevnine do 10 metrov širine, vrzeli v mejici (prekinitev stičnosti krošenj) ne smejo zavzemati več kot 10 % dolžine mejice. Kot vrzel se šteje prekinitev stičnosti krošenj in grmov (na podlagi projekcije krošenj in grmov na tla, kot jo je možno razbrati iz DOF-a), podrast se ne upošteva. Vsaj 80 % grmov/dreves v mejici mora biti avtohtonih vrst.
drevoredi	Drevesa v vrsti: a) drevored na kmetijskih zemljiščih, uravnavah in ob poteh, b) drevesa v vrsti na travnikih. Drevesa, sajena v vrsti, premer krošnje vsaj 4 m, krošnje nestične, razdalja med krošnjami največ 5 m, nahajališča ob cestah in poteh ali na kmetijskih površinah (travnikih).
omejki (robovi njiv)	Neoran rob polja/njive, širine od 1 do 20 metrov

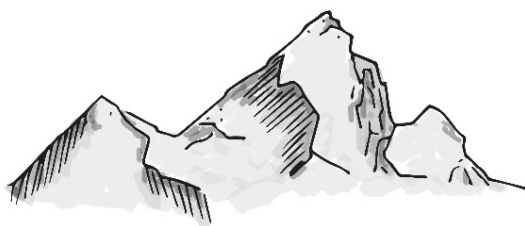

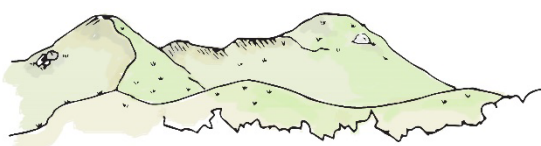
Ime prvine	Merila za identifikacijo
protivetrni nasadi	Drevesa, sajena v vrsti, krošnje so stične, širina nasada je ni večja od višine dreves v nasadu
posamezna drevesa	Premer krošnje vsaj 4 m. Upoštevana tudi posamezna sadna drevesa.
trstičja	Zelnata vegetacija v razdalji do 10 m od vodnega telesa. Zamočvirjene površine s trstičjem so lahko oddaljene več kot 10 m od vodnega telesa
visokodebelni sadovnjaki	Gruča dreves z nestičnimi krošnjami, drevesa sajena v rastru, v liniji na travnikih in terasah, okoli domačij. Raba (MKGP), kategorija Ekstenzivni sadovnjaki (šifra rabe 1222).
skupine dreves in grmovnic	Krošnje dreves se prekrivajo, obsegajo največ 2500 kvadratnih metrov in se nahajajo ločeno od gozda.
za plate gozda	Naravni ali polnaravni sestoj, prekrivanje zastrtosti krošnje, površina od 2.500 do 20.000 kvadratnih metrov
park/parkovni nasad/parkovni kompleks	Negovane površine z drevjem, travnimi površinami, rastlinjem
steljniki	Gozdovi, v katerih se pridobiva stelja ali naravni prostor, kjer raste praprot, breze
mokrotni travniki	Močvirna, vlažna, mokrotna travišča na glinah in ilovicah, konkavne forme reliefa na obrečnih tleh. Talni tipi: Oglejena tla - hipogleji in amfigleji. Upoštevajo se vlažni travniki z ekstenzivno rabo
VODNE PRVINE	
hudourniki	Potoki s strmim padcem in spremenljivo strugo
vodotoki	Tekoče vode s stalnim pretokom, skupna dolžina vodotoka 100 m, na kraškem svetu 20 m
reke ponikalnice	Reke s kraškim izviro (bruhalnikom), poniknejo v tla ob stiku z apnencem
mrtvice	Struge ali rokavi rek s stoječo vodo
mlinščice	Vodotoki, speljani po umetnem kanalu iz izvornega vodotoka, ki so speljani nazaj vanj
elektroenergetski in razbremenilni kanali	Širši kanali z nasipi, praviloma višjimi od 2 m
melioracijski jarki	Topografska karta 1:5.000 vsebuje linijske oznake za jarke in sicer dolge, redko prekinjene črte. DMR identificira široke jarke (> 5 m) kot linijske trojne paralelne strukture podobne terasam
slapovi	Voda, ki prosto pada ali drsi po strmini, stalni slapovi, na manjšem vodotoku višina vsaj 5 m
izviri in ponori	Kraji, kjer voda stalno/občasno prihaja, priteka iz zemlje na površje oz. odprtine v kraških tleh, v katere izginja voda, stalen dotok vode nad 2 l / min
manjša vodna zajetja (izvirov)	Objekti, ki opravljajo funkcijo vodohrama (zunanja zajetja)

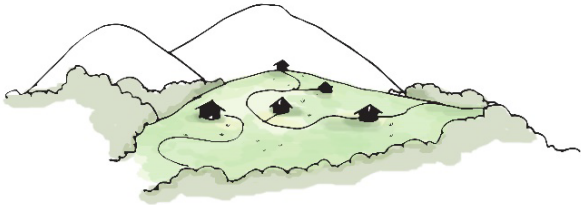

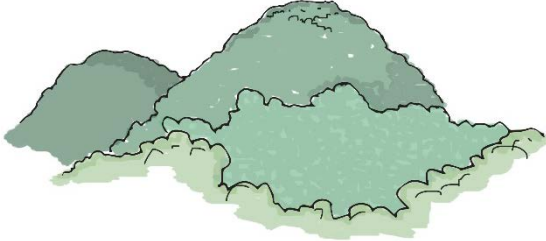

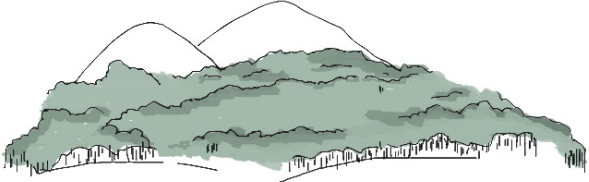

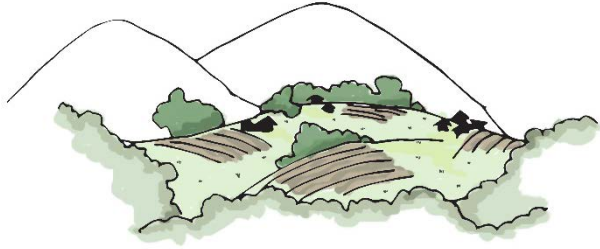
Ime prvine	Merila za identifikacijo
kali, lokve	Upoštevajo se manjše vodne površine do 0,1 ha, zajem na DOF in topografskih kartah zanesljiv
povirna mokrišča	Mokrotna območja s stoječo vodo/delno potopljena ob izviri vodotokov
jezera	Srednje obsežne stoječe vode
akumulacijska jezera	Srednje obsežne stoječe vode, ki so posledica zaježitve reke
presihajoča jezera	Srednje obsežne stoječe vode, ki spreminjajo vodostaj skozi leto, del leta pa so suha
opuščene (ojezerjene) gramoznice	Opuščeno območje izkopa gramoza, ki je zalito s podtalnico; ustreza velikosti jezera/bajerja
visoka barja	Območje debelih plasti šote, vrhnja plast nima več stika s talno vodo, pojavljanje na hladnih območjih z veliko padavinami. Talni tip Šotna tla visokega barja
nizka barja	Območja šotnih tal, ki so v stiku s podtalno vodo. Matična podlaga so gline in ilovice, oz. drobnozrnat in nepropusten aluvialni material. Talni tipi: Šotna tla nizkega barja, hipoglej, amfiglej, epiglej
ledeniki	Tokovi ledu v visokogorju ali v polarnem svetu, ki se zaradi lastne teže in gravitacije pomikajo v nižje lege
bajerji, ribniki	Srednje velike površine stoječe vode
morje	Stoječa slana voda
solinska polja	Prostori ob morju, urejeni za pridobivanje soli iz morske vode, površina vsaj 2.500 m ² , delujoče in opuščene
mlake	Majhna stoječa, zaraščena sladkovodna telesa brez pretoka
GRAJENE PRVINE	
kozolci (in ostale strukture za sušenje sena)	Enojni (stegnjeni) ali dvojni kozolec (toplar, kozolec na kozla ali na psa). Identifikacija potrebna na terenu, zajem iz kart in DOF posnetkov nezanesljiv
staje	Hlevi za govedo in ovce zlasti na planinah, v katerih živali niso privezane. Preveritev potrebna na terenu
planšarski stanovi	Manjši leseni objekti na uravnavačih pobočjih planin. Preveritev potrebna na terenu
skednji in ostali gospodarski objekti	Skednji, svigli, podi (tudi vrhhlevni), objekti grajeni iz lesa, namenjeni spravilu sena in opravičnim vezanim na spravilo sena. Navadno na kamniti podlagi. Preveritev potrebna na terenu
čebelnjaki	Leseni manjši objekti, navadno z dvokapno streho. Preveritev potrebna na terenu
mlini in žage	Objekti, vsaj delno zidani, ob vodotokih - potrebna je preveritev na terenu
posamezne kmetije ali stanovanjske hiše	Hiše s pripadajočimi gospodarskimi poslopji - zanesljiv zajem v primeru celkov, sicer potrebna preveritev v GERK/ na terenu
solinarske hišice	Manjše zidane stavbe v ali ob robu solin. Zajem na DOF razmeroma zanesljiv

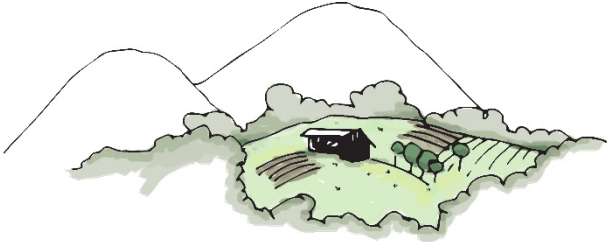

Ime prvine	Merila za identifikacijo
kapelice in kužna znamenja, razpela	Manjši sakralni objekti, razpela in kužna znamenja. Preveritev potrebna na terenu
cerkve, zvoniki	Zajem iz kart in DOF posnetkov zanesljiv
gradovi in utrdbe	Zajem iz kart in DOF posnetkov zanesljiv
(vidni) arhedološki ostanki	Vidne izkopenine v tleh, preveritev potrebna na terenu
ostanki vojne in meje (bunkerji, jarki)	Objekti in posegi v terenu za namen vojskovanja. Potrebna je preveritev na terenu, jarki ožji od 5 m niso zanesljivo zaznani na DMV
klavže	Visoke rečne pregrade, zgrajene na manjših rekah in hudournikih za zbiranje vode in občasno plavljenje lesa. Vidnost na DOF omejena (odročne lege), potrebna preveritev na terenu
spomeniki (s pominska obeležja)	Prostostoječe kiparsko ali arhitekturno delo v spomin na določeno osebo ali določen dogodek. Preveritev potrebna na terenu
hrami, zidanice, kleti	Manjše stavbe v vinogradih za hrambo vina. Hram: povsem lesen objekt na kamniti podlagi, zidanica: povsem zidan objekt, navadno iz kamna
rastlinjaki	Fiksni ali premakljivi objekti za gojenje vrtnin. Tipi rastlinjakov: steklenjaki, plastenjaki, tuneli ter tople grede
pokopališča	Ograjeni in/ali urejeni, zasajeni, tlakovani odprti prostori okrog cerkva ali z mrliško vežico za pokopavanje umrlih
gospodarske cone	Večja načrtno zgrajena območja s koncentracijo različnih gospodarskih dejavnosti v enotno oblikovanem, za gospodarske cone značilnem stavbnem fondu. Vrste gospodarskih con: industrijske cone, logistične cone, trgovske cone, tehnološki parki, mešane gospodarske cone
drugi objekti velikega merila v krajini (sončne elektrarne, vetrne elektrarne)	Objekti in naprave za proizvodnjo električne energije: _sončne elektrarne _vetrne elektrarne _hidroelektrarne _jedrska elektrarna
naselja	Vse oblike poselitve – skupine stanovanjskih stavb s spremljajočimi objekti: gručasta, razložena, obcestna naselja, samotne kmetije, urbanizirano naselje, mesto
infrastrukturni koridorji	Linearne naprave in objekti v krajini, kot so prometno omrežje (AC, obvoznice, železnica), daljnovodi in drugi nadzemni linearni objekti za oskrbo z energenti

5 Opis krajinskih vzorcev

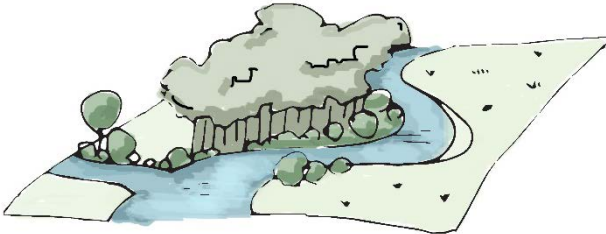

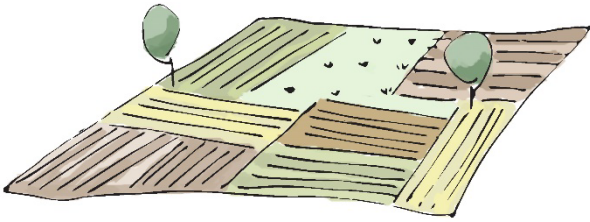
Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
VISOKOGORJE		
s kalnat visokogorski svet	alpska (Triglav, Mangart)	Razgaljena skalnata pobočja in vrhove nad mejo vegetacije označujejo velike strmine, prepadne stene, ponekod izraziti grebeni in/ali vrhovi. Pojavljajo se tudi kraške reliefne oblike, značilne za visokogorje.
 <p style="text-align: center;">Triglav</p>		
HRIBOVJE IN SREDOGORJE		
travnata slemena, vrhovi in pobočja v hribovitem svetu	predalpska, kraška, primorska (Kobariški Stol, Vremščica)	Travnata pobočja, slemena in vrhovi se nahajajo predvsem v kraškem svetu, kjer ostre vremenske razmere onemogočajo rast visoke vegetacije. Pogosto se pojavljajo na izpostavljenih legah.
 <p style="text-align: center;">Porezen</p>		

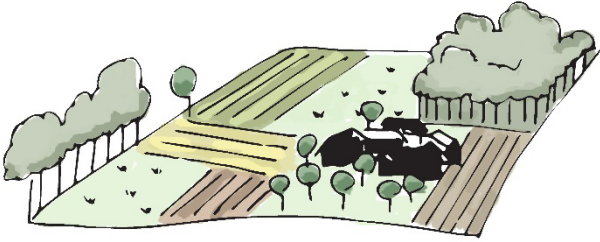

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
<p>planine</p>	<p>Alpska, predalpska (Velika planina, planina Zajamniki)</p>	<p>Značilne pašne planine so se razvile v alpskem in predalpskem svetu, na visokih nadmorskih višinah, kjer je kmetijska raba zaradi neugodnih razmer omejena na kratke poletne mesece. Zaradi odročnosti lokacij so za planine značilni tudi pastirski stanovi ter staje za živino.</p>
 <p>Zajamniki</p>		
<p>gozdnata slemena, pobočja in vrhovi v hribovitem svetu</p>	<p>alpska, predalpska, kraška, primorska (Kočevski Rog, Javorniki, Pohorje, Polhograjski dolomiti)</p>	<p>Vzorec gozdov na hribovitem terenu najdemo povsod po Sloveniji, najbolj prepoznaven/značilen je za predalpski svet ter obsežne območja Kočevskih in Notranjskih gozdov.</p>
 <p>Kamniške Alpe (s planine Dol)</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
<p>gozdnate planote</p>	<p>Alpska, predalpska (Pokljuka, Jelovica, Mežakla)</p>	<p>Za visoke gozdnate planote v alpskem svetu so značilne visoke nadmorske višine, a kljub temu ugodne razmere za rast gozda ter, v primerjavi z okolico, bolj uravnan relief. Poraščajo jih značilni strnjeni gozdni sestoji, mestoma prekinjeni s planinami in barji.</p>
 <p style="text-align: center;">Pokljuka</p>		
<p>planote v mozaični kmetijski rabi</p>	<p>Predalpska, kraška (Vojsko, Črnovrška planota, Nanos)</p>	<p>Za predalpski in kraški svet so značilne visoke planote, kjer se pojavlja mozaičen preplet gozda in območij v kmetijski rabi. Posamezne planote so tudi naseljene, zaradi visokih nadmorskih višin in ostrih vremenskih razmer prevladujejo travniki in pašniki.</p>
 <p style="text-align: center;">Idrijsko-Cerkljansko (Črni Vrh)</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
celki	Alpska, predalpska (obronki Jezerskega, Zgornje Savinjske doline)	Celki so značilen vzorec, ki se pojavlja na pobočnih izravninah alpskega in predalpskega sveta. Običajno so omejeni na eno ali dve kmetiji s pripadajočimi kmetijskimi zemljišči, ki jih obdaja gozd na strmejšem terenu.
 <p data-bbox="405 1003 520 1032">Jezersko</p>		
smučišča	alpska, predalpska (Golte, Rogla, Vogel)	Območja smučišč definira predvsem infrastruktura (žičnice, vodna zajetja, parkirišča), tista, ki se nahajajo v nižjih, gozdnatih predelih, pa tudi značilne vzdolžne poseke.
 <p data-bbox="432 1724 496 1753">Golte</p>		
območja z ostanki iz obdobja 1. in 2. svetovne vojne ali starejše naselitve	alpska, predalpska, kraška, primorska (Posočje, območje ob Rapalski meji, Kočevska)	Za ta vzorec so značilni ostanki vojne in/ali meje, npr. jarki, poti, utrdbe, bunkerji, itd.

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
DOLINE (V HRIBOVJU IN GRIČEVJU)		
<p>ozke rečne doline obdane s strmjenim gozdom</p>	<p>Alpska, predalpska (Zgornjesavska dolina, Zgornja savinjska dolina, dolina Kokre, dolina Idrijce)</p>	<p>Krajinski vzorec zajema ozek ravninski in mestoma razgiban svet alpskih in predalpskih dolin, obdanih s strmimi, pogozdenimi pobočji ter melišči. Na ravninskih predelih so travniki, naselja, ob vodotoku pa obrežno rastje.</p>
 <p style="text-align: center;">Spodnja Idrija</p>		
<p>ledeniške doline z mozaično kmetijsko rabo</p>	<p>Alpska (Bohinj)</p>	<p>Ledeniške doline imajo značilno U obliko, ki jo je izoblikoval ledenik. Strma pobočja so poraščena z gozdovi, zanje so značilne ledeniške morene, za katerimi se izoblikuje jezerska kotanja.</p>
 <p style="text-align: center;">Bohinj (z Vodnikovega razglednika)</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
RAVNINE		
<p>ra vninska obvodna krajina s poplavnimi gozdovi, rečnimi rokavi in el. kanali</p>	<p>Subpanonska (območje ob Savi, Dravi, Sotli, Muri)</p>	<p>Krajinski vzorec je značilen za ravninski in kotlinski svet ob vodotokih. Ob samem vodotoku se nahaja visoka obrečna vegetacija, značilni so tudi poplavni gozdovi, rečni rokavi in (pri nekaterih rekah, npr. Dravi) elektrarniški kanali.</p>
 <p>Sava pri HE Brežice</p>		
<p>ra vninska njivska krajina</p>	<p>Predalpska, subpanonska (Dravsko, Mursko polje, Savinjska dolina, Krško-Brežiška kotlina)</p>	<p>Za krajinski vzorec so značilne obsežne sklenjene kmetijske površine na ravninah, ki jih mestoma prekinjajo naselja in komunikacije.</p>
 <p>Prekmurje/Murški Črnci</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
<p>členjena, mozaična ravninska kmetijska krajina</p>	<p>Predalpska, subpanonska (Kranjsko in Sorško polje, Ljubljansko barje)</p>	<p>Krajinski vzorec določa preplet različnih kategorij površinskega pokrova na ravninskem reliefu, dodatno pestrost ustvarjajo posamezne krajinske prvine. Običajno del vzorca predstavljajo tudi naselja ter komunikacije.</p>
 <p>Vipavska dolina (z Mirnskega gradu)</p>		
GRIČEVJE		
<p>m ozaična gričevnata krajina s trajnimi nasadi (predvsem vinogradi), gozdom in travinjem</p>	<p>Subpanonska, kraška, primorska (Jeruzalem, Slovenske Gorice, Goričko, Bizeljsko, Goriška Brda, Šavrini, Vipavski griči)</p>	<p>Za ta vzorec je značilen preplet kmetijskih površin - tako trajnih nasadov (npr. vinogradi, sadovnjaki), kot tudi posameznih ornih in travnatih površin, s poselitvijo in gozdom. Poselitve je običajno slemenska ali razpršena, medtem ko so gozdovi na strmeh, vlažnih in manj osončenih predelih.</p>
 <p>Pogled z Golobinjeka proti V</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
RAZGIBANO KRAŠKO POVRŠJE Z VMESNIMI URAVNAVAMI		
m ozaična kmetijska krajina na valovitem terenu	Kraška, primorska (Kras, Zgornja Pivka)	Valovito kraško površje je dodatno razgibano s prepletom kmetijski površin (travnikov in pašnikov) ter posameznih gozdnih zaplat, živic, suhozidov, itd.
 <p data-bbox="383 1164 542 1198">Markovščina</p>		
kraške gmajne	Kraška, primorska (Divaški kras)	Svet kraških gmajn označuje ta revna tla in površinska skalovitost, ki otežujeta obdelavo in sta glavni vzrok da se ta območja zaraščajo.
 <p data-bbox="343 1971 582 2004">Senožeška gmajna</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
m ozaična krajina kraških polj in presihajočih jezer	Kraška (Planinsko polje, Cerkniško jezero)	Širše uravnave med visokimi gozdnatimi grebeni dinarskega sveta potekajo v izraziti smeri SZ - JV. Travnate površine prekinjajo vodotok(i) z obrečno vegetacijo ter posamezna drevesa. Poselitev je skoncentrirana ob robovih polj, izven območja poplavljanja.
 <p data-bbox="359 1137 566 1171">Cerkniško jezero</p>		
MORJE IN OBALA		
morje	primorska	Krajinski vzorec morja označuje odprta vodna površina.
 <p data-bbox="359 1957 566 1991">Slovensko morje</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
s trma obala s klifi	Primorska (Strunjanski klif)	Za slovenski obalni prostor je značilen vzorec obale s klifi, ki se strmo spuščajo v morje. Nedostopnost teh delov obale je vzrok za njihovo večjo naravno ohranjenost. Kontrast med morskó gladino, strmimi klifi, na vrhu poraslimi z mediteransko vegetacijo ustvarja privlačen in prepoznaven vzorec.
 <p data-bbox="373 1021 555 1055">Strunjanski klif</p>		
grajena obala	primorska (obalna mesta)	Obalna mesta s svojo zgoščeno poselitvijo ustvarjajo značilne in prepoznavne vedute slovenskega obalnega prostora. V vzorcu opazimo velik kontrast med strnjenimi mestnimi jedri (npr. Koper, Izola, Piran) ter obsežnimi pozidanimi površinami v zaledju, kakor so se mesta razširila.
soline	Primorska (Strunjanske soline, Sečoveljske soline)	soline z značilno ortogonalno strukturo solinskih polj in kanalov ter solinarskimi hišicami tvorijo še en značilni in prepoznavni vzorec slovenske obale.
 <p data-bbox="349 2007 577 2040">Sečoveljske soline</p>		

Krajinski vzorec	Regija pojavljanja vzorca (primer)	Opis vzorca
OSTALO		
(sub)urbanizirana območja		Suburbanizirana območja so vzorec, ki se pojavlja praviloma ob večjih naseljih v vseh regijah, označujejo ga obsežni kompleksi stanovanjske gradnje nižje gostote in/ali poslovnih, trgovskih in industrijskih območij z obsežnimi parkirišči.
letališče		Območja letališč z vzletno-pristajalno stezo in spremljevalnimi objekti predstavljajo specifičen krajinski vzorec.

6 Poročilo z delavnice

Biotehniška fakulteta, 23.6.2022

Pričetek: 14.00, zaključek: 17.30

6.1 Seznam udeležencev

Št.	Ime in priimek	Ustanova
1	Prof. dr. Mojca Golobič	UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
2	Mag. Peter Gulič	Ministrstvo za okolje in prostor
3	Margita Jančič	
4	Jelena Hladnik	Ministrstvo za okolje in prostor
5	Barbara Mlakar	Ministrstvo za kulturo
6	Jure Čuš	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
7	Tomaž Acman	Zavod RS za varstvo narave
8	Stanislava Dešnik	Javni zavod Krajinski park Goričko
9	Dr. Damjana Gantar	Urbanistični inštitut Republike Slovenije
10	Dr. Aleš Mlakar	Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p.
11	Adam Gabrič	ZRC-SAZU
12	Nina Uršič	Locus d.o.o
13	Prof. dr. Karel Natek	
14	Suzana Simič	Acer Novo mesto d.o.o.
15	Etbin Tavčar	Zavod za varstvo kulturne dediščine
16	Mag. Igor Zakotnik	Javni zavod Triglavski narodni park
17	Saša Piano	Atelje krajinske arhitekture, Saša Piano s.p.
18	Mag. Jelka Hudoklin	Acer Novo mesto d.o.o.
19	Doc. dr. Nadja Penko Seidl	UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
20	Domen Rus	Zavod za varstvo kulturne dediščine
21	Milana Klemen	Zavod za varstvo kulturne dediščine
22	Asist. dr. Tadej Bevk	UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
23	Asist. dr. Tomaž Pipan	UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo
24	Tadeja Ažman	UL, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo

6.2 Uvod

Delavnico je vodila prof. dr. Mojca Golobič. V uvodni predstavitvi je povzela razpravo prve delavnice in opravljeno delo v sledeči fazi projekta – faza II.: zasnova metodologije, v kateri je raziskovalna skupina opredelila postopke, podatke in protokole za kabinetno in terensko delo.

Delovni sveženj	Vsebinski sklop		Metode dela
	Regionalizacija krajinskih tipov	Izjemne krajine na nacionalni ravni	Prepoznavnost slovenskih krajin
(I) Izhodišča	Določitev obsega prenove in pristopa, pilotna analiza	Določitev obsega prenove in pristop, preveritev tipologije, pilotna analiza	(bo povzeto po Golobič in sod, 2020) Pregled virov, GIS analize sprememb in modeliranje, terenski ogled pilotnih lokacij, delavnica (panel)
(II) zasnova metodologije	Opredelitev postopkov in podatkov, izdelava protokolov za kabinetno in terensko delo	Prenova nabora meril, podatkov in načina vrednotenja, protokol za kabinetno in terensko delo	(bo povzeto po Golobič in sod, 2020) Testiranje na pilotnem vzorcu, delavnica (panel)
(III) posodobitev	Kartografski del, vsebinski del (preveritev obstoječe členitve, opisi, usmeritve za varstvo in razvoj)	Posodobitev nabora; kartografski del, opisni del	Posodobitev nabora; kartografski del, opisni del terensko delo in <u>desktop</u> analize (po protokolih), sodelovanje strokovnjakov s panela na terenu in delavnici
(IV) usmeritve	Priprava usmeritev	Priprava usmeritev	(bo povzeto po Golobič in sod; 2020) Analiza dokumentov politik na državni in lokalni ravni, delavnica (panel + sektorji)
(V) inventarizacija krajinskih prvin	Ni predmet tega sklopa	Zajem in kartiranje krajinskih prvin;	ni predmet tega sklopa obstoječe zbirke, ročni zajem, samodejni postopki,

Slika 1: Struktura delovnih svežnjev projekta

Predlog metode predvideva delo v dveh delih. V prvem delu je predvidena kabinetna priprava na popis in vrednotenje krajinske enote, v kateri se jo s pomočjo zbranega gradiva opiše in ovrednoti v enotnem obrazcu. Drugi del metode zajema terenski ogled, na katerem se izpolnjeni obrazec preveri in dopolni kategorije.

Namen druge delavnice je bilo testiranje kabinetnega dela metodologije za opis in vrednotenje krajinskih enot. Izbranih je bilo 6 testnih enot, za katere je bilo pripravljeno gradivo in obrazec. Udeleženci delavnice so se glede na poznavanje območij razdelili v skupine in skozi diskutabilni pregled gradiva izpolnili obrazec za posamezno enoto.

Izbrana testna območja:

- Triglavsko predgorje
- Kranjsko-Sorško polje
- Posavsko-Obsotelsko gričevje
- Ravnina ob Muri
- Cerknjsko območje
- Slovenska Obala

Udeleženci delavnice so bili vabljeni tudi na terenski del testiranja metode.

6.3 Diskusija

Karel Natek: za opis geografskih značilnosti enot predlaga uporabo publikacije Slovenija: pokrajine in ljudje (Perko, D., in Orožen Adamič, M. (ur). 2001. *Slovenija: pokrajine in ljudje (3. izd.)*. Mladinska knjiga.), saj so v njej že zbrani podatki in opisi krajin. Predlaga tudi bolj enotno poimenovanje med geografskimi in krajinskimi enotami. Geografsko poimenovanje je namreč že dobro uveljavljeno, zato je smiselnost novih imen za ista območja vprašljiva

Aleš Mlakar: pri določanju izjemnih krajin je treba sistemsko urediti režime dediščinskih krajin, krajinskih naravnih vrednost in izjemnih krajin. Slojenje sektorskega varstva v istih območjih ni smiselno. Uskladiti bi bilo treba vsaj meje. Pri merilih za določanje izjemnosti bi mogoče morali dodati merilo, ki daje več poudarka na grajene prvine in poselitve.

Jelka Hudoklin: izpostavila pomen določanja točk opazovanja krajine in vedut

Stanka Dešnik: Vedute se v načrtovalski praksi ne upoštevajo. Največ pozornosti bi bilo treba nameniti poselitvi in njeni tipologiji, ki spreminja ves slovenski prostor, neregulacija tipologije ustvarja skoraj nepopravljivo škodo krajinam

Aleš Mlakar: nadgradnja projekta *Prenova regionalne razdelitve...* bi lahko za krajinske enote pripravila »coning« razvoja kot podlago za načrtovalsko prakso. Koristno bi bilo imeti jasno vizijo o tem, kaj hočemo s posamezno enoto narediti. S tem bi bili korak pred politiko, ki bi ji lahko »razvojne smernice« ponudili takoj, ko bi se odločila oblikovati prostorske akte. Osnutek nove SPRS ponuja zanimivo kategorijo določevanja območij za dolgoročni razvoj, kjer bi lahko usmerili razvoj tudi s krajinskega vidika.

Jelena Hladnik: Podlaga za prostorske akte so smernice za urejanje, ki jih podajo sektorji, zato se mora vsebina krajine nujno vključiti v smernice, da bodo sistemsko prišle v prostorske akte

Jelka Hudoklin: V smernicah mora biti opredeljena oz. regulirana tipologija gradnje, niti ne koncepti razvoja

Margita Jančič: Priložnost za vključitev krajine so tudi skupni programi EU, kjer prijavitelji projektov iščejo vsebine za izpolnitev kategorij npr. v smislu ciljev kakovosti, ki jih morajo vključiti v prijave.

6.4 Ugotovitve delavniškega dela

Ob delu se je potrdila uporabnost metode, obenem so se pokazale nekatere pomanjkljivosti nastavljenega obrazca. Komentarji bodo upoštevani pri njegovi nadgradnji.

6.5. Predstavitev z delavnice

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLICA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

arrs
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Univerza v Ljubljani
Biotehniška fakulteta
Oddelek za krajinsko arhitekturo

 ZRC SAZU

**Prenova Regionalne razdelitve
krajinskih tipov in izjemnih
krajin v Sloveniji ter njihova
digitalizacija**

CRP 2021 V5-2135

Druga delavnica
strokovnega panela,
BF, 23.6.2022

Namen:

2

Predstavitev in testiranje metode za opis in vrednotenje krajinskih enot

Povzetek vsebine in metod dela

3

Delovni sveženj	Vsebinski sklop	Izjemne krajine na nacionalni ravni	Prepoznavnost slovenskih krajin	Metode dela
(I) Izhodišča	Določitev obsega prenove in pristopa, pilotna analiza	Določitev obsega prenove in pristop, preveritev tipologije, pilotna analiza	(bo povzeto po Golobič in sod, 2020)	Pregled virov, GIS analize sprememb in modeliranje, terenski ogled pilotnih lokacij, delavnica (panel)
(II) zasnova metodologije	Opredelitev postopkov in podatkov, izdelava protokolov za kabinetno in terensko delo	Prenova nabora meril, podatkov in načina vrednotenja, protokol za kabinetno in terensko delo	(bo povzeto po Golobič in sod, 2020)	Testiranje na pilotnem vzorcu, delavnica (panel)
(III) posodobitev	Kartografski del, vsebinski del (preveritev obstoječe členitve, opisi, usmeritve za varstvo in razvoj)	Posodobitev nabora; kartografski del, opisni del	Posodobitev nabora; kartografski del, opisni del	terensko delo in <u>desktop</u> analize (po protokolih), sodelovanje strokovnjakov s panela na terenu in delavnici
(IV) usmeritve	Priprava usmeritev	Priprava usmeritev	(bo povzeto po Golobič in sod; 2020)	Analiza dokumentov politik na državni in lokalni ravni, delavnica (panel + sektorji)
(V) inventarizacija krajinskih prvin	Ni predmet tega sklopa	Zajem in kartiranje krajinskih prvin;	ni predmet tega sklopa	obstoječe zbirke, ročni zajem, samodejni postopki,

ACER

ZRCSAZU

Znanstveno-raziskovalni center
Obsevnega geografskega inženirstva in okoljskih

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

ARRS
JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

Povzetek razprave s 1. delavnice

4

Obravnavati je treba tudi poselitev/pozidavo.

Vključeno v pregled sprememb rabe ter pritiske/procese. Vključeno med grajene prvine, ki jih lahko identificiramo kot kakovostne (ali ne)

Kaj je »problem« oz. izhodišče za opisovanje usmeritev:

izhajamo iz (1) ciljev kakovosti krajine (kaj varujemo) in (2) identifikacije pritiskov.

Uporabnost, konkretnost in operativnost:

4.raven kot osnovna nosilka informacij; vendar obravnavana v prostorskem kontekstu (3 ravni/enote)

Definicije pojmov

5

Krajinska prvina – najmanjši gradnik krajine, posamezen element, ki ga je mogoče prostorsko zamejiti (drevo, živica, melioracijski jarek, suhozid, kozolec).

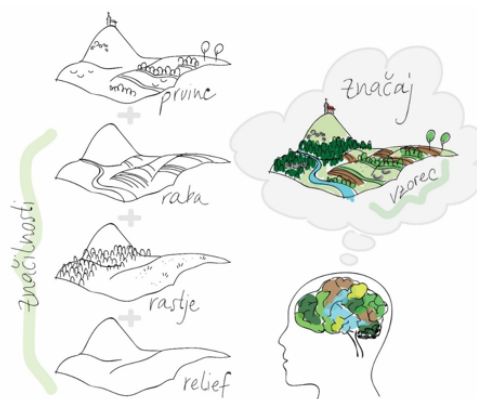
Krajinska značilnost - lastnost krajine, ki opredeljuje njen značaj, na primer relief, površinski pokrov, raba tal, podnebne značilnosti.

Krajinski vzorec – ponovljiva kombinacija krajinskih značilnosti in krajinskih prv in.

Značaj krajine - značilen preplet krajinskih vzorcev, po katerih je posamezno območje prepoznavno in se razlikuje od drugega/sosednjega.

Območja kraj in, pomembnih za prepoznavnost na nacionalni ravni območja, ki so zaradi značilnosti krajinske zgradbe in njenih simbolnih pomenov prepoznavna ter reprezentativna za državo (SPRS 2004).

Izjemne krajine - naravne ali kulturne krajine, ki izkazujejo visoko prizoriščno vrednost kot odraz svojevrstne zgradbe, praviloma z navzočnostjo ene ali več naslednjih sestavin: edinstvene rabe tal, ustreznega deleža naravnih prv in /ali posebnega naselbinskega vzorca.

Predlog postopka

6

1. PRIPRAVA (DESKTOP)

2. Vpis v obrazec

3. TERENSKI OGLED

4. Dopolnitev obrazca in vstavljanje fotografij

(2) Izvedba pilotnega popisa;
uskladitev in popravki na delavnici

(1) Testiranje na delavnici

Predlog postopka

7

1.1 Pregled podatkov za **splošni opis ENOTE in preveritev/določitev mej** krajinskih podenot:

Obstoječa meja (širše območje: lokacija znotraj enote, meje sosednjih podenot) [KARTA](#)

Rezultati vizualne primerjave na DOF-u in DMR-ju [KARTA](#)

Rezultati GIS modeliranja [KARTA](#)

1.2 Pregled podatkov za **opis podenot ter določitev krajinskega značaja in vrednotenje**

poleg zgornjih podatkov:

- Opisi iz osnovne študije [ZVEZKI](#)
- Spremembe površinskega pokrova [KARTA](#)
- DOF (novi in stari) [KARTA](#)
- območja prepoznavnosti SPRS2004, [KARTA](#)
- izjemne krajine [KARTA](#)
- območja ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine [KARTA](#)
- strokovne podlage (krajinske zasnove, podlage za OPN za krajino...) [KARTA](#)

Predlog postopka

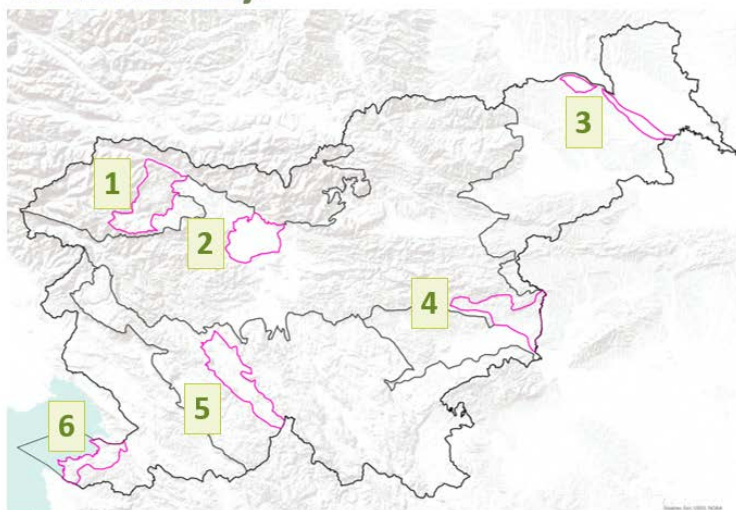
8

1.3 Obrazec

Testna območja

9

- 1** 1.1.2 Triglavsko predgorje
- 2** 2.2.3 Kranjsko-Sorško polje
- 3** 3.2.1 Ravlina ob Muri
- 4** 3.3.1 Posavsko-Obsotelsko gričevje
- 5** 4.2.3 Cerkniško območje
- 6** 5.2.5 Slovenska obala